

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНОЛОГІЇ ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

Керівник секції: завідувач кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права, д. ю. н., професор Л.І. Аркуша

Секретар секції: доцент кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права, к. ю. н. А.І. Марчук

АРКУША ЛАРИСА ІГОРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права,
доктор юридичних наук, професор

МАНДРИЧЕНКО ЖАННА ВАСИЛІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Економічна та політична світова криза, пов'язана із пандемією COVID-19, впливає, як на соціальні процеси у суспільстві, так і на злочинну діяльність. При чому слід зазначити, що спрогнозувати та проаналізувати наслідки такого впливу об'єктивно фактично не можливо.

Однак, аналітики Європолу у докладі «Пандемічний спекулянт: як злочинці експлуатують кризу COVID-19» (березень, 2020 р.) [11] зазначають, що злочинці досить швидко скористалися можливостями, що виникли, використовуючи світову економічну кризу, та адаптуючи способи підготовки, вчинення та приховування злочинів до наступних існуючих умов та суспільного попиту, таких як:

- значний попит на відповідні товари, захисне медичне спорядження та фармацевтичну продукцію;
- наявність дефіциту або зменшення обігу окремих груп товарів, а також надання деяких видів послуг;
- зменшення мобільності та потоків людей через державні кордони;

- використання більшістю громадян Інтернет-можливостей у зв'язку із дотриманням вимог карантину;
- стресовий психологічний стан населення, пов'язаний із відчуттям страху перед невідомим.

Завдяки зазначеному на думку начальника Національної поліції України І. Клименка тимчасово знизився рівень окремих видів злочинності. Так рівень грабежів, розбійних нападів знизився на 31 %, різних видів крадіжок на 17 %, тощо [6]. Також за даними прес-служби МВС України за термін дії карантину, кількість ДТП в Україні зменшилась на 63%. При цьому збільшується кількість шахрайських дій (на 15 % [2]) на масках, дезинфекторах, різному медичному обладнанні, набувають ще більшого розповсюдження злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотиків, а також з домашнім насильством та дитячою експлуатацією, тощо [12].

Така сама тенденція спостерігається і в інших країнах. Так за даними МВС Франції кількість зареєстрованих правопорушень та злочинів знизилась у середньому на 45% [3], а на 21 % у Великобританії [7], при цьому стрибок зростання насильства у сім'ї перевищив більш ніж 30 % [5].

Однак, спостерігається тенденція пристосування злочинців до умов карантинного режиму, які пов'язані зі встановленими у країнах різними обмеженнями в залежності від кількості інфікованих.

Жорсткі карантинні обмеження, пов'язані із закриттям державних кордонів та встановленням комендантської години, перерізили шляхи міжнародного транспортування наркотиків та внесли суттєві зміни у способи підготовки та вчинення злочинів. Так, у Східній та Південній Африці на вулицях спостерігається зростання цін на героїн у зв'язку із зниженням його якості та кількості. Необхідність дезінфікування приміщень у Швейцарії злочинці використали як привід для проникнення у помешкання громадян для розвідки під виглядом співробітників санепідем служб [9]. У Мадриді злочинці використали овації під час вечірньої акції, яку щодня влаштовують іспанці в період карантину, присвячену медикам, задля пограбування аптеки з використанням вогнепальної зброї з метою заволодіння 600 євро [1]. А у Нідерландах у місті Ларен із зачиненого на карантин музею викрали картину Ван Гога [14].

Як і раніше значного поширення і не тільки в Україні набувають зловживання високопосадовців у сфері державних закупівель. Так, у Румунії за завищеною ціною закупили партію фальсифікованих медичних масок внаслідок корупційної схеми, налагодженої колишнім працівником Міністерства транспорту Румунії [8]. Дещо подібна злочинна схема мала місце і в Словенії, де внаслідок пандемії відмінили звичні правила здійснення державних закупівель, що спричинило мільйонні збитки держбюджету, та забезпечило при закупівлях захисних засобів мільйонні прибутки так званому словенському королю ігорного бізнесу [10].

Крім означеного в Україні та інших країнах спостерігається тенденція використання Інтернет-можливостей задля забезпечення шахрай-

ських дій, а також поширення неправдивої інформації, у тому числі шляхом використання фішингових сайтів та розповсюдження вірусного програмного забезпечення.

Таким чином аналіз умов та ситуації, яка склалася, як в Україні, так і в інших країнах, дає можливість виділити наступні злочини, пов'язані з існуванням карантинних обмежень:

- злочини, що вчиняються у сфері державних закупівель;
 - нецільове використання бюджетних коштів з використанням корупційних зв'язків у органах законодавчої та виконавчої влади різних рівнів;
 - порушення правил митного оформлення товарів, що експортуються, особливо це стосується товарів стратегічного значення (зерна, товарів медичного призначення, тощо);
 - злочини, пов'язані із корупційною діяльністю у сфері надання медичних послуг (одержання неправомірної вигоди – при проведенні ПРЦ тестів, задля приховування позитивних результатів на наявність коронавірусу, задля отримання безкоштовних ліків або медичних послуг через сімейних лікарів, тощо);
 - шахрайська діяльність із використанням Інтернет-ресурсів з метою збуту неякісних товарів не тільки медичного призначення, з метою підготовки до вчинення інших злочинів (тобто, наприклад, збору інформації про об'єкт злочинного посягання), або задля розповсюдження неправдивої інформації.
 - кіберзлочини, спрямовані на отримання доступу та збір конфіденційної інформації, здійснення незаконних трансакцій, тощо.
 - злочини, пов'язані із домашнім насильством та експлуатацією.
 - злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, речовин та прекурсорів, шляхом використання служб доставки продуктів, готової їжі, тощо;
 - крадіжки з проникненням до зачинених незабезпечених засобами сигналізації нежитлових приміщень (ларьків, магазинів, торговельних павільйонів, тощо);
 - крадіжки з автомашин з метою заволодіння мобільними телефонами, автомагнітолами, ноутбуками, гаманцями, барсетками, тощо
 - квартирні крадіжки у будинках еліт класу, мешканці, яких залишили свої квартири та тимчасово переїхали до приміських маєтків;
 - крадіжки продуктів та промислових товарів у супермаркетах.
- Означений перелік проявів злочинної діяльності звісно є ситуативним, та може змінюватися внаслідок пом'якшення або посилення умов карантину, як на окремих територіях, так і в окремих країнах в цілому, що потребує постійного моніторингу з боку, як науковців, так і працівників правоохоронних органів.

Список використаної літератури:

1. В Іспанії злочинці грабують будинки і підприємства, поки люди аплодують медикам на балконах. URL: <https://iod.media/article/v-ispaniiji-zlochinci>

- grabuyut-budinki-i-pidpriyemstva-poki-lyudi-aploduyut-medikam-na-balko nah-5516
2. В Україні зменшився рівень злочинності завдяки карантину. Нацполіція. URL: <https://ua.112.ua/suspilstvo/v-ukraini-zmenschivsia-riven-zlochynnosti-cherez-karantyn-natspolitsiia-533646.html>
 3. Во Франції преступность в марте существенно снизилась в связи с карантином. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/news/2020/04/6/7108432/>
 4. Випадки домашнього насильства зросли на карантині: що робити. URL: <https://kanalukraina.tv/ua/news/sluchai-domashnego-nasiliya-vyrosli-na-karantine-chto-delat>
 5. Європол: злочинці експлуатують пандемію коронавірусу. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/news/270320-yevropol-zlochynci-ekspluatuyut-pandemiyu-koronavirusu>
 6. Злочинці йдуть в Інтернет: глава поліції розповів, як карантин змінює кримінальний світ. За матеріалами Інтерфакс-Україна. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/468856/zlochyntsi-jdut-v-internet-glava-polit-siyi-rozpoviv-yak-karantyn-zminuyue-kryminalnyj-svit>
 7. Коронавирус: преступники на карантине, полицейские в самоизоляции. URL: <https://www.msn.com/ru-ru/news/other/коронавирус-преступники-на-карантине-полицейские-в-самоизоляции/ar-BB12ONHe>
 8. Коронавирус с симптомами криминала. Как Румыния купила миллион бракованных масок. URL: <https://www.occrp.org/ru/coronavirus/convict-and-coronavirus-romanas-millions-mask-mess>
 9. Мафия в условиях пандемии: огромные убытки и новые возможности. URL: <https://www.bbc.com/russian/features-52080314>
 10. Непрозрачный госзаказ на средства борьбы с коронавирусом принесет миллионы словенскому королю игорного бизнеса. URL: <https://www.occrp.org/ru/coronavirus/opaque-coronavirus-procurement-deal-hands-millions-to-slovenian-gambling-mogul>
 11. Овчинский В. Преступность COVID-19. URL: http://zavtra.ru/blogs/prestupnost_covid_19
 12. Пандемія COVID-19 : у ЄС заявили про зростання рівня домашнього насильства через карантин. URL: <https://www.unn.com.ua/ru/news/1862444-pandemiya-covid-19-u-yes-zayavili-pro-zrostannya-rivnya-domashno-go-nasilstva-cherez-karantin>
 13. Преступный мир адаптируется к карантину – глава Нацполиции Украины. URL: <https://gordonua.com/news/society/prestupnyy-mir-adaptiruetsya-k-karantinu-glava-nacpolicii-ukrainy-1494843.html>
 14. У Нідерландах із зачиненого на карантин музею викрали картину Ван Гога. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-vkraly-kartynu-van-goga/30518375.html>

Ключові слова: карантин, пандемія, злочини, загальна характеристика, злочинці, шахрайство, кіберзлочини.

Ключевые слова: карантин, пандемия, преступления, общая характеристика, преступники, мошенничество, киберпреступления.

Key words: quarantine, pandemic, crimes, general characteristic, criminals, fraud, cybercrimes.